

GAZET'A TRANSILVANIEI.

Gazet'a este de 2 ori: Mercuria si Duminec'a, F6ies, candu concedu ajutoriale. — Pretiulu: pe 1 anu 10 fl. pe 1/4 3 fl v.a. Tieri esterne 16 fl. v. a. pe unu anu s6u 40 doidecari, or 3 galbini mon. annat6ria. Se prenumera la postele c. r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie ad. cam 10 vorbe mari s6u mici inserate se ceru 8 cr. Tacs'a timbrala e 30 cr. de fiacare publicare. Fara depunerea acestui pretiu inainte nu se voru mai primi publicari.

Nr. 43.

Brasiovu, 14/2 Iuniu, 1865.

Anulu XXVIII.

MONARCHIA AUSTRIACA. TRANSILVANIA.

Judele din Ilia Toma Cornea e daruitu de catra Maiestate cu cruce de argintu pentru merite.

Maiestatea S'a in capitala Ungariei.

In 7 Iuniu la 7 6re diminea tiena Maiestatea S'a pe campulu largu o revista preste garnison'a militaria ce se afla in capitala Bud'a-Pest'a. La revista esi Maiestatea S'a in uniforma de generalu de caval. incungiuuratu de suita splendida. Intre sunetulu imnului poporalu fu primitu imperatulu de supremulu comandantu alu trupeloru, principele Lichtenstein in fruntea celorulalti generali si comandanti, si pasandu frontulu armatei din caus'a unei ploii mari benevoi a dispune, ca corpulu de ofitiri se se adune intr'unu oercu in frontulu militiei si binevoi ai tiené o scurta cuventare, cu care si revista se fini; ér' Maiestatea S'a se re'nt6rse in resiedintia printre o multime mare de spectatori.

Pe la 11 6re se incep6 primirea deputatiunilor de Mai. S'a imperatulu. Inainte de t6ta se present6 deputatiunea inaltei nobilimi din Ungaria, care fu condusa de primatele reprezentanduo cu expresiuni omagiali de aderintia. Responsulu Mai. S'ale catra nobilime e de forte mare insemnatate, si suna asia:

„Me bucuru, ca vedu inaintea mea atati fi distincti si cavalerescei natiuni. Statulu, (nobilime), ai carui membri sunteti Domniav6stra, s'a distinsu totud6una prin virtuti politice eminente, prin credintia si alipire catra monarhu. Aceste virtuti vi6dia inca fora indoic6la in Dv6stra.

Dreptu aceea Eu asteptu cu incredintiare dela credinti'a si aderinti'a Dv6stre, cumca veti colucra la ecsecutarea mesuriloru mele celoru mai de apr6pe, care tient6sa la binele tierii.

Fiti incredintiati despre intim'a mea aplecare si despre sincer'a mea inoredere. Tienitive ascurati despre ac6st'a cu ocasiunea ac6st'a, ca si orcandu.”

A doua deputatiune primita fu ceea a academieii unguresci, condusa de presiedintele Aureliu Dessewffy si vice-presiedintele br. Ios. E6tv6s. Dupa ac6st'a deputatiunea comitatului Strigoniu statat6ria din 136 membri, care fu condusa ér' de primatele si asia mai incolo alte 18 deputatiuni de prin comitate si cetati, precum si deputatiunea reuniunei agronomice din Ard6lu. Dupa am6di pe la 4 6re binevoi Maiestat6a S'a a cerceta cursulu de cai arangiatu de catra reuniunea respectiva pe campulu Rákos, unde fu cu cea mai mare reverintia salutat6 de catra reuniunea cursului emulativu de cai si privi din logi'a imperat6sca pregatita f6rta serbatoresce la cursulu d'antiau, care cu o rivalitate nespusa atragea atentiunea privitoriloru, ce se afl6 grupati mai multe mii. Invingatoriu la primul cursu in Hack-Stakes fu armasariulu lui Ludovicu de Semsey; in alu doilea cursu pentru premiulu nationalu de 440 galbeni invinse o eapa a contelui Ios. Hunyadi; in alu treilea premiu (unu pocalu de argintu cu 250 galbeni) unu armasariu alu lui Ernest Blaskovich; in alu patrulea premiu imperatescu de 600 galbeni armasariulu conte Hugo Henckel; in alu cincilea si celu din urma cu premiulu lui Kinsky. Maiestatea S'a privi pana la fine ac6sta productiune si se depart6 intre strigate de „Éljen.” Sér'a la 7 6re la dinea se afl6 80 de persoane de t6ta starea. Principele Lichtenstein siede dea dr6pta si gubernatorulu de a stang'a imperatului, lenga cari siedeau f. cancelari Mailatu si Apponyi, Vay, Sz6genyi si Forgách, apoi Deák, Szeosen, Kemény si alti militari si civili. Maiestatea S'a isi petrec6 indelungatu cu Deák. Dupa murgitulu dilei se tien6 unu conductu cu tortie f6rte brilliantu, la care se redicara in aeru pentru Maiestate vivate indelungate. Maiestatea S'a privi si la acestu conductu de pre fer6str'a resiedintiei.

Diurnalele unguresci spunu minuni despre conductulu cu tortie. Mai antiau, cumca numerulu tortieloru se sui6 la 2 mii si pe la 10 6re esindu Mai. S'a pe balconu fu salutat6 intre valvaitulu flamureloru si marceloru nationale cu vivate nenumerate, ér' incependu o capela de musica militara, ce se afl6 de facia, mersulu lui Rákoczi, aplaudele nu mai incet6. Indata dupa ac6st'a music'a nationala (cigani) respunsera cu imnulu popularu si indata dupa aceea marsoles'a maghiara „Szozat.” Afectele cele nedumerite de ecstasu si strigari se continuara pana candu Mai. S'a dupa aceea cam pe la 11 intre vivate se retrase salutandu multimea poporului.

In 8 Iuniu benevoi Mai. Sa a cercet6 versat6ria de feru alu Gans, dupa aceea sc6l'a reala din Bud'a si unele alte institute, dupa aceea primi alte deputatiuni, intre care a reuniunii santului Stefanu, a evangeliciloru sub conducerea renumitului conte Pronay, a reformatiloru, condusa de conte Gedeonu Rádáy, gimnasiulu regescu din Pest'a, comun'a germano-evangelica, museulu nationalu, comun'a israeliteana, banc'a industriala condusa de E6tv6s, societatea drumului de feru, comun'a serb6sca greco-romana si israelitica beseric6sca si reuniunea de arte.

Acte de indurare si fav6re. Mai. S'a benevoi spre aducere amente de ac6st'a visitare a darui pentru pauperismulu din Pest'a 3000 fl.; pentru celu din Bud'a 1000; pentru didirea besericeii Leopoldiane 1000; pentru fundarea unui patu in spit. numitu Crêche 1200; pontru fundarea unui patu in spit. de copii 1200, si reuniunii pentru latirea instituteloru de crescerea copiiloru mici 500 fl.

In diurnalele oficiale se ceta cu datu 7 Iuniu o scris6re de mana a Mai. S'ale catra gub. cont. Pálffy, in care aretandusi multamirea cu diversitatea resultatelor espusatiunii agronomice a benevoitu a 'la provoc6, ca se faca cunoscute persoanele distinsu la espusetiune si totuodata isi arat6 dovada benevoitiei pré 'nalte cu aceea, ca a benevoitu a iert6 reuniunii nesce detorii anticipate dela anulu 1857 din fondulu tieriei si pentru spesele espusetiunii de atunci-vre-o 5 mii fl. Cercetarea puscatoriei, ad. a locului de datu la semnu cu t6ta invitatiunea remase pe diosu, fienduca Mai. nu se pré afl6 bine. — C. Pálffy report6 intre parere de reu abdicarea acestei cercetari.

Se scrie, ca comunitatea comitatului Strigoniu a condusu unu vaporu, sub conducerea adm. comitatului Eppulu cont. Forgách, ca se salute cu o deputatiune manina pe Mai. in capitala.

Pe la 5 6re se dede o dinea stralucita reg6sca, la care fura invitate t6te auctoritatile cele mai eminente, intre cari fu si episcopulu romanu gr. cat. din Oradia Il. S'a d. Iosifu Papu Selegeanu. Pe la 8 6re ser'a cercet6 Maiestatea S'a teatrulu nationalu si redut'a, unde ér' fu primitu cu entusiasmu sgomotosu, si unde se inton6 imnulu poporalu cantatu de poporu, care fu intreruptu cu strigari entusiastice de vivate. —

In 9 reuniunea de cantari din Bud'a tien6 inaintea resiedintiei o productiune f6rte placuta Mai. S'ale. — Pe la 10 6re benevoi a cercet6 spitalulu militaru, orfanotrofiulu Iosefinu, universitatea, sc6l'a reale, institutul de orbi si in Bud'a politechniculu. La univarsitate pe piati'a seminariului fu Mai. S'a primitu de rectorulu magnificus in fruntea colegiului profesoralu, carui'a Mai. S'a ei recomand6 bun'a crescere a junimei, dandule ascurare despre inalt'a protectiune a universitatii. De aici se duse in aul'a mare, unde junimea academica imbracata in costumu maghiaru de gala cu sabi'a la breu ilu salut6 cu éljene infocate; ér' reuniunea academica de cantari intun6 versulu „Éljen a király.” Maiestatea S'a se indrept6 catra junimea academica cam cu urmat6rele cuvinte: Me bucuru, ca ve vedu in numeru asia de mare. Studiati si de aoi incolo cu diligintia si cu purtari bune, ca si pana acum. — Dumnedieu se ve binecuvinte! La cari cuvinte nu mai incet6 éljenu. Ér' Mai. S'a cu complacere cercet6 mai incolo si aul'a mica si cabinetulu mineralogicu si phisicalu. — Na-

tiunea cu academia eca are viatia; ér' fora ea, e numai unu nume leganatu in desiertulu viitoriului!

„Pester Lloyd“ vré a sci, ca Maiestatea S'a in 9 a suscrisu si actele pentru redicarea tribunalelor militari in Ungari'a, ér' prin alta scrisóre catra gubernatorulu Pálffy binevoi a ertá pedéps'a de arestu a Red. „Concordiei“ Alexandru Romanu.

Telegramu. Una scrisóre de man'a imperatésca din 9 demanda redicarea tribunalelor militari si insarcinésa pe cancelariulu si ministrulu de resbelu cu asternerea intetita a mesuroror respective. („Debatte.“)

— Reintórcerea Maiestatii S'ale se intemplá pe la 11 sér'a. Stratele erau iluminate cu poporu insiratu pana la curtea trenului; ér' aici se aflau tóte capeteniele auctoritatilor dimpreuna cu tóta aristocrati'a in gala, cari ér' ilu primira cu éljen sgomotóse. Mai. S'a in limb'a maghiara le dice: „Remasubunu pana la revedere!“ —

In fine adaugemu, ca in 6, candu sosi Mai. S'a in capital'a Ungariei, slavacii inca serbá diu'a loru aniversaria nationala, unde serbara si visitarea Mai. S'ale. — Intre flamurele, ce valvaia la sosirea monarchului, erá si una romana in Bud'a la cons. de locutiintia D. G. Mihali. —

Brasiovu 12 Iuniu n. (Sciri din tienutu). Sórtea economiloru transilvani de vite, carii petrecu neamu de neamulu loru de 1700 de ani in Principatele romanesci, este decisa pentru unu siru lungu de ani nu numai din colo in Bulgari'a, unde inca delá Augustu inainte nu voru mai fi suferiti, ci si dincoce. Camer'a romanésca adica votá o lege noua, prin carea referintiele acestei clase de ómeni catra statulu romanescu si catra proprietarii particulari se regulara fara nici o respectare a tractatoror vechi incheiate delá Carolu VI. incóce de repetite ori intre Pórt'a otomana si intre imperatii Austriei. Pentrucá locuitorii transilvani se cunósca insemnatatea acestei legi noua, nu se cuvine a trece cu vederea numerulu acelei parti de locuitori transilvani romani, carii pana acum isi trasera venitululu loru dupa economi'a de vite tienute dincolo. Pre catu se intindu marginile de dincoce ale muntiloru incependu delá pasulu Vulcanu pana la pasulu Turnu-rosiu, eara de acolo la pasurile Breaz'a, Branu, Temisiu, Siantiu, Buzeu, apoi Oitosu, de aci mai in susu de secuime Tölgyes, Dorna s. o. l., partea mai mare a locuitoriloru cunoscuti sub diverse numiri de margineni, tiutiuieni, moroieni, mocani, brescani, toplitiani s. c. l. tieneau sute de mii oi si mii de vite cornute si copitate in muntii si pe campiile tieriloru romanesci, pe langa platirea de unele taose sub numire de oieritu si coraritu.

In secululu trecutulu acelea taose suferie mai adesea schimbári pentru lacomi'a Domniloror si a pasiloru turcesoi; acum ele s'au schimbatu prin insasi camer'a legislativa si respective s'au urcatu. Regimulu austriacu luandu scire despre acea lege, o a tramisu gubernulu transilvanu cu insarcinare, cá acela se ia si opiniunea camerei comerciale despre acésta cestiune, de care sunt interesate preste un'a suta mii familii romanesci si 1/2 meseriesii din orasiele sasosoi, eara mai alesu cei din Sibiu si din Brasiovu. Intr'aceea e de doritu, cá gazetele transilvane se reproduca susu atins'a lege din cuventu in cuventu, pentrucá asié alaturandu cu vechile tractate, seneduri, hatisherife si fermene cate au esitu in acésta cestiune mai alesu de 148 ani incóce, fiacare se se scia regula pe viitoru, cu atatu mai vertosu, ca schimbanduse tacele, va urma se se schimbe si pretiurile producteloror, séu se si incete comerciulu cu unele din tr'ensele.

Ce vi se pare inse, ca respectivii locuitori astépta si in acésta privintia cá se le pice mur'a 'n gura, nici unui dintrensii nu'i pasa de ceea ce se intempla impregiuru de elu; numai candu'i ajunge luminarea la degetu, atunci incepe a striga si a se vaiera, inse prea tardiu. —

Sciti ca drumulu comercialu imperat., ce duce din Brasiovu la Branu este totu asié frecventatu cá si drumulu celu mare ducatoru spre Sibiu. Alaltaieri diminéti'a trecéndu pe acelu drumu in distantia de o puseatura delá satulu Cristianu (Neustadt) vediuramu aruncatu in siantiu alaturea unu calu mortu, pe care sér'a (spre duminica) la reintórcere ilu aflaramu totu acolo. A lipsitu fórté puciau, cá caii nostri inspaimantati rapindune se nu ne trantésca in siantiu. Rogamu pe respectivulu dn. Inspectoru, cá se nu'si progete a stringe in pinteni pe acea comuna a utonoma si bogata, pentrucá se se lase de mesuror politienesce turcesoi si se adópte pe altele europenesce. Mai incolo tragemu luarea aminte a dsale asupra drumului ce duce din Rosnovu pana la podulu Tur-

cului, ca aelasiu e fórté ne'ngrijitu, eara anume pe la podulu numitu alu Sohodolului, pe timpu plósu abié mai este de passatu. Óre numai de aceea se remana acelu drumu ne'ngrijitu, pentruca l'au facutu asié numitii Bezirkerei? Acésta ar' fi o mare ne'ntieptiune delá prudinti'a si cercuspept'a comuna a Rosnovului, care pre langa prudinti'a sa mai are si venituri comunale fórté frumóse si anume bani gat'a cateva dieci de mii.

Dar' óre arborii carii se pusesera alaturea drumurilor sub sistem'a absolutistica, se taie si prapadescu earasi numai pentruca 'i pusesera „nemtii?“ Mare nebunia si barbaria ar' fi acést'a! Mergeti in Itali'a de susu séu in oricare alta tiéara inaintata, vedeti aleele drumurilor, intrebati inse si dupa folosulu loru, apoi suferiti asemenea vandalismu, déca nu ve este rusine.

Sibiu 11 Iuniu. Primirea, ce se facu eri la sosirea Ecs. S'ale D. Eppu Dr. Mihailu Fogarassy din partea comunitatii cat. si a institutoror fu serbatorésca si sér'a i se mai adause si o serata cu unu conductu de tortie. Ecselenti'a S'a va fi de facia si la ceremoni'a din joi'a verde aici.

Spre recunosoiinti'a meritoror puse pe altariulu beseriei si alu statului benevoi Mai. S'a a lasá Ecs. S'ale si canonicatululu din Oradea mare cu tóte venitele impreunate cu densulu.

— **Scirea** ce o publica „Wanderer“, cumca cancelari'a aul. trans. se grabesce a **convocá** diet'a Transilvaniei indata dupa inchiderea sesiunii sen. imp., care se va face pe la inceputulu lui Iuliu, nu numai se crede, ci se adauge si dorinti'a regimului pentru catu mai curend'a ei convocare spre a mediuloci votarea impartirei tieriei si organizatiunea administratiunii catu s'ar poté inca inainte de conchiamarea dietei Ungariei, cu tóte ca din partea sciuta se facu opusetiuni. Póte ca ar dori cá se se faca nóue alegeri pe o base, care le ar' asecura majoritate in dieta, cá atunci se póte face si desface dupa placu. Tocma asta temere ne face se dorimu din adunculu animei catu mai curend'a convocare a deputatoror la continuarea lucratoror cu intetirea cea mai posibilá. Pana atunci esiti in publicu cu pre'ntielegeri ce voru sosi in obiectulu impartirei tieriei, cá se ne adunamu cointielesi. —

— „H. Z.“ intielege, ca s'au denumitu consiliari la curtea suprema transil. din Vien'a: Cons. Kirchner, si Aug. de Roth; cons. gubern. Papp Aloisiu, de Fekete, cons. Iacobu Bologna, dir. fisc. din Muresiu-Osiorheiu Kovács si secr. alicu Angyal.

Dela Asociatiune. Comitetululu Asociatiunei transilvane pentru literatur'a si cultur'a poporului romanu tienú in 25 Maiu (6 Iuniu) siedinti'a sea lunaria sub presiduluu straordinariulu alu Dlui consiliaru de finantie Petru Manu, fiindu facia dintre membrii actuali DD. Dr. Vasiciu, P. Sav'a Popoviciu-Barcianu si Dr. I. Nemesiu, ér' dintre cei suplenti DD. P. Dunc'a, Z. Boiu si I. Popescu; apoi oficialii DD. secr. II I. V. Rusu, cassieru C. Stezaru si archivaru Vis. Romanu. Pana candu vomu fi in stare a comunicá protocolulu siedintiei, vomu estrage urmatórele: Starea cassei: 21.319 fl. 87,5 cr. v. a. Comitetululu ad hoo din Abrudu pentru pregatirea celor de lipsa spre adunarea generala cere a se stramutá acést'a din caus'a targului din Campeni cu cateva dile inainte ori in apoi. Comitetululu nu se afla competinte a stramutá terminulu prefiptu de adunarea generala. — In. Guberniu r. transpune comitetului atestatele de succesu bunu alu stipendistoror Asociatiunei, juristoror din Pest'a Procopiu Laz'a si Ioane Nichit'a. — Academi'a c. r. de sciintia din Vien'a tramite Asoc. actele sale, pentru a caroror priimire se dau secretariulu plenipotentiele de lipsa. — Dr. G. Visi'a pe bas'a donarei unei obligatiuni private de 300 fl. cere diploma de membru fundatoru: nefiindu siguru, ca poté se va scóte ceva din acea datoria desperata, se se astepte pana la finirea procesului asupr'a datorioror. — Archivarulu recomanda pentru procurare o catime de opuri; dar' fiindu aceste opuri parte obscure, parte de mai puoinu interesu, parte fara destula privire la feluriti rami de sciintia, se alege o comisiune de 4 (P. S. Popoviciu, secretarulu II, P. Boiu si archivarulu) care se completese lic'ta acést'a pana pe siedinti'a urmatóre. — D. Dr. Vasiciu repórta asupr'a concursului tineriloru stenografi: Teologulu gr. or. din Sabiu I. Prodanu si gimnastulu G. Andreiu Muresianu din Blasiu; pentru autenticitatea documenteloror aduse 'se si castige comitetulu de mai nainte certitudine deplina. — Se aducu la cunoscintia banii incursi delá siedinti'a din urma incóce. —

Turd'a 31 Maiu. (Capitalulu de bratia). Domnule Redactoru! Mai nainte de a raspunde la mai multe

intrebări puse de dn. G. Baritiu în Nr. 35 în privința capitalului brătialor, am onoare a permite următoarele.

Pe la noi se lucrează de câțiva ani la unu drumu înfricoșiatu, care preste oateva luni fiindu gata, va deschide comunicatiunea de a dreptulu între Turd'a și Abrudu și preste totu între munții apuseni ai Ardélului. Pentru că se se pôte deschide asemenea drumu, au fostu de trebuința a se sapa, taia, sparge cu pulbere o multime de bolovani, petrii, stance, parti de munte, inse tôte acelea lucruri grele s'au facutu și se facu prin brătiale romanilor și ale unguilor locuitori în aceste parti. Mai încolo, de candu s'a latitu și pe aici faim'a, ca „carulu de focu“ are se viie până la Vintiu de diosu și până la Belgradu, pre mine care am a face fôrte multu cu poporul, me întrebă o multime de romani și unguri, deca este adevăratu ca se face drumu de feru. Eu răspundeam la toti pozitivu și îi mangaiam ca voru capata de lucru; eara ei imi dicea „ne vomu duce domnule, pentru ca amu auditu cumca la drumulu de feru platescu omenesce (adica nu'i înșiela)“. Întru adevăru, ca după ce se începura lucrările pe lini'a Aradu-Vintiu, capitalulu brătialor concourse la același din tôte ținuturile vecine, până și din aceste parti. Că se vede inse, ca abie trecura doua săptămâni și cei mai multi muncitori se reîntôrsera dela acelea lucrări cu busele inflăte pe la satele și orășiele de unde era ei. Eu apoi am vorbitu și cu câțiva de acestia romani și unguri. — „Dara ômeni buni, unde ati fostu voi și de ce v'ati reîntorsu asié curendu?“ — „Fômea și setea ne-au întorsu înapoi Domnule. Ce ti se pare dtale, ca pe acolo e negru loculu de evrei, aceia iau lucrulu cu rupt'a, eara noua ne platescu cu diu'a, inse asié, ca la capetulu săptămânii nu capatamu mai nimicu.“ — Cum se pôte acêsta ômeni buni?“ — „Eata cum Domnule. Evreii adica priimindute la lucru, iti punu și condițiunea, că mâncarea și beutur'a se o cumpere numai dela ei. Ce se faci, trebuie se te invoiesci. Sambata s'era candu se dau platile multi dintre noi se pomenia, ca ei preste săptămâna au mâncatu și beutu atata, catu în locu se mai ia ceva, remanu ei datori evreului pe săptămân'a viitoare. Apoi ce e mai multu, ca ai mâncatu, fara se te scii satulu vreodata și ai beutu vinarsulu jidovesu, fara se scii ce ai beutu, pentru ca atata apa baga 'n elu.“

Eata pricin'a de capetenia, pentru care muncitorii din Ardélu s'au și desgustatu de lucru la calea ferată. Ôre se nu fia nici unu felu de inspectiune, controla, politica asupra acelor lucrari?! —

Trebuie se marturisimu și aceea, ca de și ômenii noștri au brătia tari și voinția de a lucra, le lipsesce inse îndemânarea, pracs'a, în catu ei nici nu sciu taia pe linia, nici pricepu ce este cubicul, pentru că se cêra și ei a li se plăti pe cubicu, precum facu nemții și boemii; unelte de trêba încă n'au, oi totu numai nescie vechituri. Mai alesu campenii și târnavenii sunt neîndemânatici în acêsta privința. Din contra locuitorii munților apuseni se pricepu multu mai bine la asié ceva. Încependu dela Trascau, pe la Baisiur'a, Ofenbai'a Rosi'a, Abrudu etc. etc. o parte din ei că baiesi sunt dedati la munca grea în pamentu și în munte de pêtra, alții earasi de 12 ani încôce își petrecura vieti'a mai totu la spartu de petrii și la taiatu de pamentu. Inse și campenii și târnavenii aru invatâ usioru, deca și-ar lua cineva ostenel'a că se le arate. Asié inse voru veni boemii și a., că se lucre la nasulu lor.

Cumca dora economi'a campului ar suferi vreodata în patri'a noastră din lips'a brătialor, acêsta o negu și o negu ou atatu mai vertosu, ca luandu de exemplu hotarulu Turdei, care credu ca este celu mai mare din tôte hotarale Ardélului, am esperiinti'a de 12 ani, cumoa aici n'au lipsitu niciodata brătia muncitoare, ci ea ele totdeauna au fostu de ajunsu. Eata cum. În Turd'a că și în celelalte orășii mai tôte clasele de locuitori au moșiere, boerii, boerășii, mesteri de tóta plas'a; numai o mica fractiune este care se nu aiba agrii și livedi s'eu nicidecum, s'eu prea pucine. Turd'a are după număratur'a mai noua 7867 locuitori (din carii numai 1.400 romani). Din acei locuitori preste 1/4 parte sunt numai plugari fara alta meseria, toti celeilalti au și cate o profesiune, de ecs. oateva sute ciobotari (cismari), 180 argasitori, mai multi jocari, fauri etc. etc., carii de și au moșii, nu le sciu inse lucre și n'au nici vite de jugu. Asié cine cultiva hotarulu celu mare alu Turdei în fiacare anu dela începutu decandu acestu orășii se numia Salinae și până în ôr'a de facia? Răspunsu: brătiale locuitorilor din cele vreo treizeci sute submuntene, care nota bene, partea cea mai mare sunt totu romanesci. Eara platile s'eu simbrile ce se dau lucratorilor au fostu în an. 1863 (mai sunt și acum) aceste: 1 di de

aratu 1 fl. 60 până la 2 fl., de grăpatu 1 fl. v. a., 1 di de cōsa 40 a 50 cr. v. a. De secere 30 cr., eara legatorulu de snopi capata 40 cr. Legatulu la via 30 cr., sapatulu la via 40 cr. —

Toti acesti lucratori capata și mâncare de trei ori pe di și cam după datin'a comuna din tier'a noastră, adica la dejunu (gustaritu) bucate uscate, cum slanina, brandia (și vinarsu), la amiedi fertura, sér'a ear' fertura și pane de ajunsu; eara la cōsa și la strinsu de fenn fiindu diu'a mare li se da ceva și de ojina.

Cu aceste condițiuni toti proprietarii de moșii câți platescu omenesce capata totdeauna muncitori de ajunsu și sunt dimineti, candu gasesoi patru sute și mai multi lucratori în piati'a Turdei asteptandu că se'i chime cineva la lucru. De ati vedé inse cum cunoscu lucratorii pe platitorii rei și cum se ferescu de aceia, mergendu mai bine la alti ômeni de ômenia pe plata ceva mai mica! Mai sunt earasi proprietari prin pregiuru, adica în ținutul Turdei, carii au moșii, dara n'au bani, prin urmare de și ei n'au datin'a de a trage din simbrile ômenilor, nici ale da laturi în locu de fertura omenesca, dara fiindu pururea lipsiti de bani, n'au cu ce se le plătesca regulatu, ci îi mana cu vorb'a din o di în alt'a. Sătenii cunoscu pe acestu felu de proprietari (mai ou sama predatori) și nu se duc la lucrulu lor, pentru ca nu le platescu. Alții earasi sunt, carii scotu cu fala mare cate 100—150 lucratori dintr'odata, în catu nu'i potu nici supraveghé cum se cade, nici earasi a'i plăti pe toti deodata regulatu; dar' apoi deca se și mai întempla că se plôie și se atrice diu'a la atati ômeni de odata.

Mai încolo ve însemnu aceste.

1 Stanjinu cubicu de pêtra adusa în Turd'a costa 12 fl. v. a. — Un'a miie caramida mare arsa bine, loco Turd'a 15 fl. v. a.

Fenatiile se dau și în parte asié, ca muncitorulu ia 2/5, eara proprietariulu 3/5 parti ale fenului. Agrii de papusioiu (cucurusu) se dau de comunu asié, ca 2/3 gramedi ia muncitorulu, eara pe 1/3 'io duce proprietariulu acasa; inse aratulu, sementi'a, sapatu'r'a și culesulu se implinescu totu dela muncitoru cu mâncarea sa.

Agrii de grau și seara se dau pe 1/2 inse asié, ca satenulu ilu ara și grapa, eara sementi'a o da proprietariulu și muncitorulu pe cate 1/2, ear' secerisiulu ilu facu împreuna.

Se mai dau agrii și pe unu felu de dieciuela, s'eu numesce o cum iti plaoe, adica: proprietariulu nu da nimicu la agrulu seu, ci satenulu trebuie se îngrijesca atatu de sementia, catu și de tóta munc'a cu mâncarea sa, eara apoi proprietariulu isi ia cate 1 claie din 8, din 10 s'eu 12 clai, după calitatea pamentului. —

Pe la noi multamita Cerului, ca a ploatu binisioru, în catu secet'a anevoia va mai impedeza crescerea someneturilor.

L. B.

Din Vien'a se scrie lui „P. Ll.“, ca patriarculu Maschirevic se afla acolo de vr'o 3 sapt. și starnesce pentru rezolvarea deciziunilor din Carlovic, ele inse se afla impartite pe la deosebite ministerea, după resortulu care de ce competentia se tienu. **Caus'a impacarii** dieferintielor pentru impartirea averii cu metropoli'a romana nou redicata se dice, ca **s'a resolutu** spre multumirea ambelor parti. Romanii primescu nu 212.000, după facutul computu, ci după propunerea p. Maschirevic 250 mii din averea besericésca în bani; ér' ce privesce la monastiri, apoi neci oficirii nu se invoisera în punctulu acesta, că se se faca abatere dela principiulu (besericescu nationalu, ad. totu ce se afla de facia e facutu se aiba nume serbescu). Inse se pare, ca ministeriulu e aplecatu a ajuta dorintiele romanilor și aici.

Cronica esterna.

ROMANIA. Bucuresti. Investitur'a Eppiloru după legea noua. D. ministru alu cultelor, pe la 1 ôra și 1/2 după amiedi, conducundu la palatu pe Eminentia S'a primatetele Romaniei și pré santiile lor archierii Calinicu Miclesou Atanasie, Dionisie Melhisedec și Genadie, au fostu cu totii introdusi în salônele de langa sala tronului. M. S. Domnitoriulu a intratu la 2 ôre în sala tronului unde a fostu întempnatu de dnii ministrii și de casa militaria a M. S'ale. D. ministru alu cultelor a introdusu în sala mai antaiu pe Pré Santia S'a arhiepiscopulu de Moldova și Suceava, caruia s'a pusu pe umeri manta episcopale de catra d. ministru. Asemeze s'a urmatu și cu toti ceilalti pré santi episcopi, introdusi pe rondu. După acêsta M. S. Domnitoriulu, priimindu, din manele Eminentiei S'ale primatelui Nifon, caria pentru

arhiepiscopulu Moldovei si Sucevei, éra pentru episcopi din manele metropolitilor respectivi, le a datu nouilor investiti.

Dupa investire Domnitoriulu s'a adresatu, in cateva cuvinte catra nouii functionari clericali, aretandule marétia si santa loru chiamare spre povetiuirea poporului. Pré santia S'a Caliniou Miclescu a respunsu prin asigurari, ca clerulu romanu, cunoscundu 'si cu umilintia greutatea misiunii s'ale, nu va perde niciuna data din vedere virtutile ilustrilor arhipastori romani din trecutu, si voru fi totudéuna cu natiunea si cu Domnitoriulu ei iubitu.

Ceremonia s'a sfersitu intre 2—3 óre, dupa care M. S. Domnitoriulu s'a indreptatu catra palatulu de véra de la Cotroceni, éra d. ministru de culte insocindu din nou pe Eminentia S'a primatulu, pe arhiepiscopi si episcopi, i a condusu pana la locuintia Em. S'ale primatului cu escorta de onóre convenita.

Eppulu Neofitu Scribanu, cunoscutulu rusomanu n'a vrutu se primiasca investitur'a de Eppu din man'a suveranului tieriei dicundu, ca se calca legea. Cea rusésca nu se calca, ca Rusi'a face asemené. —

TURCIA si SERBIA. Serbatórea independéntii. In 5 Iuniu serbara serbii aniversari'a iubilari'a nationala la alu cincidiecele anu. Se scie, ca in 1815 la Rosalii Milosch, tatalu principelui Mihaile de acum, venindu in midiuloculu natiunei, ce gemea supt apasarea turcésca, le dise: „Ecce me, me aveti aici si cu mine aveti si resbelulu cu Turci'a,” care stórse o autonomia regeneratória Serbiei si acésta di, in care Milosch dechiarase si independéntia Serbiei in ajunulu resbelului, se serbà acum in an. alu 50 cu mari preparative. Dupa liturgia se tienù parada militaria, care desiertà salve si Principele Mihaile suinduse pe tribun'a adaptata in adinsu tienù o cuventare infocata, plina de reminiscentii si care mariea importantia serbarei renascerii nationale, memorandumu cu multiamitoria aducere aminte atatu virtutea cea eroina a tataneseu, catu si a toturoru eroiloru coluptatori in acelu resbelu, ponendu in paralela starea cea rea a Serbiei de atunci, cu Serbi'a de adi. Dupa acésta impartii medalii la vro 29 veterani, cari se luptara cu Milosch; celu d'antainu sen. Simic dede ordulu Principelui indereptu, dicundu, se 'lu pórté elu, ca lui i se cuvine inainte de toti, cá fiu demnu alu marelui Milosch, care conduse pe serbi la resbelu pentru libertate; si Principele si'lu acatià la peptu dicundu, oalu primesce din man'a senatorului cu tóta bucuri'a, inse numai cá unu semnu, cá cei ce au meritatu asemenea semne se traiésca in convincere, ca elu se va arata demnu de semnulu acesta cu meritele ce are se le elupté de aici in colo pentru Serbi'a. Tóta diu'a jocuri serbatoresci si séra iluminatiune, dinea, masa de 350 persóne, toaste de eroismu si libertate nationala scl.

— La Topschider se tramisera vreo 60 mii fetiori pentru serbatori'a acést'a; inse intemplanduse la granitia Turciei o ciognitura intre serbi si turci, in care cadiuse unu turcu mortu la Borze, regimulu Serbiei dede ordine, cá aoei fetiori se ocupe granitiile si comitetulu revolutionariu de emigranti indata decise, cá se tramita arme de ajunsu la granitia. Turci'a audiendu de pregatirile serbarii inca adunà armata la granitia si e fórte aprópe de adeveru, ca Rusi'a e sumutiatoria, care agitésa pe socotéla panslavismului si dupa atatea pregatiri si provocari, cate s'au facutu pentru libertatea slaviloru de sudu, e probabilu, ca se va inoinge vre unu resbelu pentru nedependentia. — Óre Romani'a ce manevra ar' luá in casu de asia?

In **ITALIA** procedu lucrurile totu in favórea definitivei si amicabilei impacari. Vegezzi s'a reintorsu in Rom'a cu plenipotentia larga. S. S'a Pap'a e bene dispusu si tréb'a se face, cu tóte ca atatu partia austriaca catu si cea francoesa nu stau locului de necasu, ca a ajunsu tréb'a acolo, in catu nime nu le mai baga in sama influinti'a loru; oi Pap'a cu Victoru Emanuelu se intielegu fara alti nuni séu nanasi mesteri strica.

In **FRANCIA** imperatés'a e mai gratiósca decatu tóta lumea, ca-ce luà libertatea preseii in aperare. Angerelulu preseii! Ea prin unu decretu favoritoriu redicà avertisamentele de pe guturile Redactoriloru din intréga Franci'a. Er' principelui Napoleonu i s'a primitu a 2-a dimisiune ceruta.

In **AMERIC'A** presiedintele Johnson a proclamatu amnesti'a luandu afara numai oficialii de categori'a mai 'nalta si rebelli cu avere mai mare decatu 20 mii dolari. Kirby Smith, ultimulu rebelu in sudu inca s'a predatu si staturile

unite, garanti'a libertatii popóreloru, sunt de provedintia inca protegiate. —

Publicatiune de concursu.

La universitatea din Vien'a s'a facutu vacantu pentru unu medicu transilvaneanu unu stipendiu din fondulu vacinatiunei de 315 fl. v. a. si 63 fl. v. a. bani de cuartiriu spre cualificarea unui june transilvaneanu de operatoriu chirurgicalu — pentru cursulu scolasticu de operatoriu de 2 ani, incependu din prim'a a lunei lui Octobre 1865.

Doritorii stipendiului acestui, carii trebue se fia doctori de medicina, sunt obligati inca in lun'a lui Iuliu a. c. a depune ecsamenu din anatomi'a topografica la profesorulu de clinic'a chirurgicala a numitei universitati.

Supliceloru care sunt a se asterne eelu mai tardiu pana in 15 Augustu a. c. la acestu reg. Gubernu, sunt a se alatura urmatoarele: testimonia despre susunumitul ecsamenu, aretarea locului nascerei si locuintiei presente, a nationalitatei, a cunoscintiei limbeloru patriei, diploma despre gradulu de Doctoru de medicina si reversulu prin care se indetorédia dupa finirea cursului a oferi servitiulu seu de medicu celu mai pucinu in cursu de 10 ani patriei s'ale transilvane.

Sibiu 15 Maiu 1865.

1—3 Dela Guberniulu regescu alu Transilvaniei.

Nr. 14497 — 1865.

1—2

Publicatiune,

emise in urm'a lezei mai diosu citate, care s'a votatu de catra camer'a legislativa din principatele unite danubiane in siedinti'a din 24 Febr. 1865

L E G E.

Art. I. Construirile publice de totu soiulu se voru concrede societiloru si capitalistiloru intreprindietori pre calea concesionarei, caroru li se voru intórce capitalele anticipate prin interese si sume de amortisatiune anuale.

Art. II. Bani prelimitati pentru cladirile publice prin bugetel anuale-i va esolvi ministrulu pentru construirile publice in modulu prevediutu in art. I.

Art. III. Orice concesione determinata in art. I se va dá prin lege propria.

Gubernulu Principatelor unite danubiane aduce la cunoscintia publicului europénu, pre cum ca contésca la capitalu din tíera strain spre cladirea unui siru de drumuri in districtulu din cóce de Milcov in dimensiune de 400 kilometre si unui asemenea siru de drumuri in districtulu din colo de Milcov, fiendu cu acestea din urma impreunat si cladirea cam la vreo douediecei de poduri.

Ofertele respective sunt a se indreptá de a dreptulu la ministeriulu pentru construirile publice in Bucuresci. —

Nr. 61 — 1865.

E D I C T U.

Simeonu Romanu gr. cat. din D. S. Martinu parasindusi cu necredintia pre legiuit'a sa muiere Maria Macaveiu gr. cat. din Tatarlac' acum de 9 ani, si nepotenduse erui, pre unde s'ar tiené, se provó prin acestea, cá in terminu de unu anu si o di dela datulu de astazi se se presentése inaintea subsemnatului oficiu protopopescu, cá asia se póta incepe procesulu divortiale, urdiendu de catra muierea sa, ca la din contra, si fara de densulu se voru incepe si continua celea pscrise prin legile matrimoniali. —

Panade 20 Maiu s. n. 1865.

Ioane Ignáth m. p.,

3—3

adm. protopop. gr. cat. alu tractului Biei.

Nr. 62 — 1865.

E D I C T U.

An'a Munteanu alui Petru gr. cat. din Lunca, parasindusi cu necredintia pre legiuitulu seu barbatu Ioane Bentia gr. cat. din Lodromar acum de 15 ani, si nepotenduse erui, pre unde s'ar tiené, se provó prin acestea, cá in terminu de unu anu si o di dela datulu de astazi, se presentése inaintea subsemnatului oficiu protopopescu, cá asia se póta incepe procesulu divortiale urdiendu de catra barbatulu seu, ca la din contra, si fara de d'ensa se voru incepe si continua celea pscrise prin legile matrimoniali. —

Panade 20 Maiu 1865.

Ioane Ignáth m. p.

3—3

adm. protopop. gr. cat. alu tractului Biei

Cursurile la bursa in 13. Iuniu 1865 sta asia:

Galbini imperatesci	—	—	5 fl. 16 cr. v.
Augsburg	—	—	106 „ 75 „
London	—	—	108 „ 70 „
Imprumutulu nationalu	—	—	74 „ 85 „
Obligatiile metalice vechi de 5 0/0	—	—	69 „ 85 „
Actiile bancului	—	—	801 „ — „
„ creditului	—	—	180 „ — „